

Global Sokağın Mikro Girişimleri ve Parafiskal Yaklaşım¹
Parafiscal Approach of Micro Enterprise of Global Street

Osman SİRKECİ²

Extendend Abstract

Introduction

Street economy; offering goods or services on the street. It includes trade, art isanal small services, or various artistic and mental performances, with or without a closed and fixed space, with or without a bench and a vehicle, sitting, standing or walking on the streets or by staying fixed in a place on the street. In the literature, economic activities employing less than 10 workers are referred to as micro-enterprises. Our global streets provide employment for half of the global employment of four billion people. Our streets and side walks are the world's largest businesses. This study includes all social, cultural and vital activities offered on the streets. The street economy will be examined globally and locally dimension with parafiscal approach.

Methods

Where it has reached gigantic proportions of the subject, it will be with many limitations that should be considered. This study is semi-experimental. Street economy and street activities are examined without any sectoral restrictions. This is a multi disciplinary analysis study. In particular, the issue is examined in terms of financial roles and incentives. In this research, street economy is considered together with all its components and fields of activity. Online survey results were used in the study. The questionnaire was directed to three target groups. Three-point likert scale was used in the questionnaire.

---

¹ Bu çalışma 21-23 Eylül 2017 tarihlerinde düzenlenen "International Applied Social Sciences Congress" de sunulan bildiri çalışmasından türetilmiştir.

² Yrd. Doç. Dr. Giresun Üniversitesi, Sivil Havacılık Yüksek Okulu, Havacılık Yönetimi Bölümü, Guest Research Professor at Faculty of Economics, Management and Accountancy, University of Malta osmansirkeci@gmail.com

Bu makale iThenticate programı ile taranmıştır.

Makale Gönderim Tarihi: 29/11/2017- Kabul Tarihi: 13/12/2017

Findings

The globalization has been under the influence of even the most remote streets in a short time. The role and importance of this socio-economic and political reality in the shadow of the street, which is called the street economy, has begun to gain more weight everyday. 15 years ago the experts of the sector like Neue Wirth and Armin Singh had estimated the number of the street vendors approximately at 500 million around the world. At last years, the street economy has begun to take a very important place in agenda of India, USA, Malta and the other country. At the same time, the increased roles and importance of the street economy with global dimensions has begun to take place on the agenda of several international organizations like ILO, World Bank, OECD etc.

At the first this intense interest in the street economy enabled more realistic to estimate the number of street vendors as 2 billion people, independent as registered or unregistered. According to forecasts for the future, the number of people working as informal and street vendors in the next 10 years will be 4 billion people. In the future, the street economy should create 2 billion new jobs. These estimates show the importance of it.

Conclusion

These assumptions and estimates also apply to Turkey. This issue has been of great importance for Turkey as well. Fiscal and para-fiscal policies and measures should be determined according to these facts. Making beyond the boundaries of the law and generally accepted ethical rules, when these cases were examined in the light of data and forecasts, it is clear that amazing and made a huge global reality faced. The survey results and face to face interviews show that the negative perception of the street economy is superficial. Street economy and all its actors, services and products are an indispensable part of modern society. Street economy is completing and filling up shortfalls in the free market.

Keywords: Para-fiscal, micro-entrepreneurship, street economy, street vendor, financial incentive

JEL Kodu: H21, H23, H24, H26, H71

Öz

Küresel ve lokal mal ve hizmet üretimi globalleşmeyle birlikte yeniden biçimlenerek küresel-yerelleşmeye başladı. Emek üretkenliği ve tüketim ihtiyaçları küresel iletişim ve dağıtım ağlarıyla sınır ötesi boyutlara

ulaşırken lokal gibi görünen tüm ekonomik faaliyetler küresel gelişmelerin kapsama alanına girmiş bulunmaktadır. Sokakta mal veya hizmet sunumu sokak ekonomisinin temelidir. Geniş anlamıyla ise sokak ekonomisi yürütülen ticari faaliyetleri, zanaatkârlıkları, esnafılığı, sanatsal veya zihinsel performansları, küçük ölçekli, basit üretim ve hizmetleri sokaklarda, kaldırımlarda, açık alanlarda veya meydanlarda sabit ve kapalı bir yapısal mekâna bağımlı olmaksızın elden, sabit veya mobil bir tabla veya bir tezgâhta, motorlu veya motorsuz bir araçla veya araçsız bir yerde sabit durarak veya dolaşarak icra etmeyi kapsar. Literatürde ve resmi yönetmeliklerde 10'dan az işçi çalıştıran ekonomik faaliyetler, mikro işletmeler olarak anılmaktadır. Global sokaklarımız, önu büyüme açık iki milyarlık istihdam potansiyeliyle dört milyarlık toplam küresel istihdamın yarısı kadar bir istihdam sağlamaktadır(Souffrant, 2015). Sokaklarımız ve kaldırımlarımız dünyanın en büyük işyerleri konumuna gelmiş bulunmaktadır.

Bu çalışma kapsamında, sokaklarda sunulan tüm sosyal, kültürel ve yaşamsal faaliyetler ele alınmaktadır. Bu çalışmada sokak ekonomisi parafiskal yaklaşımla küresel ölçekte ve lokal olarak incelenmektedir.

15 yıl önce sokak satıcıları alanın uzmanları araştırmacılar tarafından 500 milyon kişi olarak tahmin edilmekteydi. Ancak son yıllarda R. Neuwirth ve Arbind Singh gibi sektör uzmanları, sokak satıcılarının sayısının yaklaşık olarak 1,8 - 2 milyar kişiye ulaşmış olduğunu tahmin etmektedirler(Neuwirth, 2012). Son yıllarda, sokak ekonomisi Hindistan, ABD, Malta ve diğer ülkelerin gündeminde çok önemli bir yer tutmaya başladı. Aynı zamanda, sokak ekonomisinin küresel boyutlarla artan rolü ve önemi, ILO, Dünya Bankası, OECD gibi birçok uluslararası organizasyonun gündeminde yer almaya başladı(Singh, 2016).

Çalışma ve araştırmalar sürecinde literatür taraması ile birlikte Üçlü Likert Ölçeği ile anket verileri değerlendirilip uzman görüşleri ve saha çalışanlarının ifadeleri dikkate alınarak sonuç ve öneriler oluşturulmaktadır. Anket sonuçları ve yüz yüze görüşmeler, sokak ekonomisinin olumsuz algılanışının yüzeysel olduğunu göstermektedir. Sokak ekonomisi ve tüm aktörleri, hizmetleri ve ürünleri modern toplumun vazgeçilmez bir parçasıdır. Sokak ekonomisi ile piyasanın boşlukları doldurulmakta ve serbest pazardaki eksiklikleri gidermektedir.

Anahtar kelimeler: Parafiskal, mikro girişim, sokak ekonomisi, sokak satıcısı, finansal teşvik

Giriş

Küreselleşmenin dünya genelindeki kırsal alanları da köysel şehirlere dönüştürmeye başlamasıyla birlikte sosyo ekopolitiğin temel alanlarından bir olan üretici güçlerin konumlanışında da çeşitli değişimler kaçınılmazdı. Küresel ve yerel mal ve hizmet üretimi globalleşmeyle birlikte yeniden biçimlenerek küyerelleşmeye başladı. Emek üretkenliği ve tüketim ihtiyaçları küresel iletişim ve dağıtım ağlarıyla sınır ötesi boyutlara ulaşırken yerel gibi görünen tüm ekonomik faaliyetler küresel gelişmelerin kapsama alanına girmek zorunda kalıyordu. Bu değişim ve dönüşüm süreçlerinde maliye bilimi ve yaklaşımları da fiskal ve para fiskal vizyonunu genişletti.

Bu çalışmada mikro girişimler, bu kümenin vergisel algılanışı ve özellikle yasal olarak bu kümenin içinde tanımlanmış olmakla birlikte kendine özgün farklılıkları olan sokak girişimlerine, seyyar satıcılara, işportacılara, falcılara, sokak performanslarına ve diğer benzer iş kümelerine dikkat çekilmektedir. Simitçiler, pazarcılar vb. olarak görülen bu kümenin belirgin farklılıkları ve özgünlükleri ile yeniden tanımlanmasının önemi ve gereği ele alınmaktadır. Vergisel ve vergi dışı finansal araçlar bakımından küresel gerçekle uyumlu olmayan akademik ve pratik yaklaşımların daha gerçekçi veriler ve bilgilerle etkin ve efektifliğe kavuşturulması amaçlanmaktadır. Bunun yanında söz konusu kümeye dair gerçeğe yakınlığı dahi şüpheli olan varsayımlarla oluşan dışlayıcı, reddedici söylemleri, peşin kanaatleri temel alan hükümler ve belirlemelere eleştirel bir yaklaşım sunulmaktadır. Bu reddedici, yok sayıcı, dışlayıcı ve yabancılaştırıcı yaklaşımlar yerine ülkesel ve küresel gerçeklere dayanan görece somut verilere ve rasyonel tahminlere dayanan doğruya en yakın tablonun oluşturulması amaçlanmaktadır.

Çalışma kapsamında sadece kendi adına çalışan ve yanında ücretli veya ücretsiz aile çalışanı konumunda bir kişilik ek istihdam yaratan mal veya hizmet üretimi süreçlerinde aktif yer alan ekonomik birimler ele alınmaktadır. Maliye politikaları ile birlikte birçok alanda multi disiplinler domino etkisine sahip, akademik ve uygulamada bulunan parafiskal yaklaşımlar ile küresel realite arasındaki uyumsuzluğun giderilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın yöntemi, tümevarım yaklaşımı ile birlikte kuramsal ve deneysel kuantum kimya araştırmaları metodolojisinde "Semi empirical Method" olarak tanımlanan yarı deneysel yaklaşımın sosyal bilimlerde uyarlanmasıdır.

Çeşitli ülke örnekleri ile birlikte seyyar satıcılar, işportacılar olarak tanımlanan kümenin aktüel durumu, sorunları, iyi uygulama örneklerinden

yararlanılarak oluşturulacak çözüm önerileri çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu modelde ölçülebilir veri olarak küresel boyutları ile iki milyar kişiyi kapsayan ve yirmi trilyon dolarlık ticari hacmine sahip olan bu kümenin kuramsal tanımlanması ve bu tanıma uyguna fiskal ve parafiskal yaklaşımların belirlenmesine katkı sunulması amaçlanmaktadır(Launch, 2014).

Mikro Girişimlere Yeni Yaklaşım

Mikro girişimler 1980'li yıllarla birlikte gündeme yerleşen "orta direk", "middle class", "mittel stands" kavramıyla birlikte bu sosyoekonomik ve sosyo politik kümenin içinde ve yanında yer alan "Orta direğe" benzerlikleri ile birlikte önemli özgün farklılıkları da olan bir küme olarak fark edilmeye başlandı. Orta direk yaklaşımlarının özellikle fiskal politikalar ve uygulamalar bakımından dikkate değer dönüşümlerin gerçekleştirilmesinde önemli bir role sahip olduğu görüldü (Aytaç & İlhan, 2008). Ancak ortada bulunan kümenin homojen bir yapıdan ziyade farklı alt kümeleri de içinde barındırdığı 2000'li yıllarla birlikte gündemdeki yerini almaya başladı. Ve bağımlı çalışan işçi ve memurların yanında orta direklerle birlikte duran ancak özgün sorunları ve talepleri olan Mikro Girişimler ekonomiden, sosyolojiye ve maliyeye kadar gündemin önemli bir belirleyeni haline geldi (Sirkeci, 2013).

Küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin sınıflandırılması ilgili yönetmeliğin değişik 5. maddesinin a) bendine göre mikro işletmeler; "on kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri bir milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler" olarak tanımlanmıştır. Aynı maddenin b) bendinde ise küçük işletme; "elli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri sekiz milyon Türk Lirasını aşmayan işletme" olarak tanımlanmıştır(T.C. Resmi Gazete, 2005).

Günümüzde yaşanan, sanayi toplumundan, bilgi toplumuna geçiş sürecinde, ekonomik birimler de bu yeni yapıya uygun bir "yeniden yapılanma" içine girmişlerdir. Bu süreç de, üretim ve çalışma hayatında yeni teknolojilerin etkisiyle işletme ölçeğinin küçüldüğü görülmektedir(Özsağır, 2002).

Bu anlamda, sanayi toplumunda verimliliği ve karlılığı arttırmak için, ölçek büyütülürken, bilgi toplumunda aynı amacı gerçekleştirmek için ölçeği küçültmek ihtiyacı duyulmaktadır(Balci, 1996, s. 92).

Futurist yazarlarca yapılan tahminlere göre, küçük ve orta boy işletmeler bilgi toplumunun ekonomik birimleridir. Peter Drucker'a göre, iş dünyasında büyüklük avantaj olmaktan çıkmıştır. Avantaj daha yalın ve orta büyüklükte, istihbarat ve bilgiye dayanan işletmelere geçmiştir. Yarının işletmelerinin büyük çoğunluğu, büyük işletmeler değil, küçük ve orta boy işletmeler olacaktır (Johnson, 1996, s. 18).

Başta Avrupa Birliği olmak üzere birçok ülkede işletme ölçekleri yasalarla tanımlandı. Bu tanımların içinde mikro işletmeler temel ve genel ayrıntılarıyla sınıflandırıldı (EU European Commission, 2005). Bu tanımlamaları diğer alanlarla birlikte fiskal ve parafiskal yasal düzenlemeler takip etti (T.C. Resmi Gazete, 2005). Ancak özellikle mikro girişimler olarak tanımlanan kümenin farklı uluslararası kuruluşlarda, ülkelerde veya çeşitli kurumlarda tekrar kendi içindeki alt kümeler şeklinde ele alınmaya başlandığı görüldü. Tüm bu süreçlerde ele alınan aktif iktisadi küme orta direğin en geniş bileşeni mikro işletmeler, mikro girişimciler oluyordu.

En önemli kriterlerden biri olan istihdam kriterine göre dokuz ve daha az istihdam sağlayan işletme mikro işletme sayılıyordu. Fakat bu kümede de ana gövdeyi oluşturan iki temel alt küme fark edildi. Birincisi kendisinden başka hiç kimseye istihdam sağlamayan girişimlerdi. İkinci büyük kümede ise ücretli veya ücretsiz aile çalışanı olarak kendisi ile birlikte bir başkasına daha iş olanağı sunan iki kişilik işletme tipi sınıflandırmalarda yerini aldı. Bu alt kümelere ayırıştırarak tanımlama ve değerlendirme süreci 3-5 kişilik istihdam yaratan ve 5-9 arası istihdam sağlayan ekonomik birimler olarak sınıflandırmalar şeklinde tamamlanmış oldu.

Küçük Esnaf - Mikro İşletme

4857 sayılı iş kanununun 4. maddesinde(TC. Resmî Gazete, 2003, s. 3) iş kanunundan istisna alanlar sayılmaktadır. 4. maddenin (1) bendinde 507 sayılı esnaf ve sanatkârlar kanununun 2. maddesine uygun şekilde 3 kişinin çalıştığı yerlerde de işbu kanunun uygulanamayacağı belirtilmektedir(TC. Resmî Gazete, 1991).

Av. Engin Özoğul'un yorumuna göre İş Kanunu'nun 4. Maddesinin (1) bendinin uygulanması için gerekli ilk koşul iş yerinin bir esnaf ya da sanatkâra ait olması gerekiyor(Özoğul, 2007). 507 sayılı kanun 2. maddesine göre ise esnaf, ister gezici ister sabit bulunsun, iktisadi sermayesi ile birlikte bedensel çalışmasına dayanan, geliri tacir niteliğini kazanmasını gerektirmeyecek miktarla sınırlı olan ve bu bakımdan ticaret ve sanayi odasına kaydedilmemiş bulunan kimse, aynı niteliğe (Sermaye unsuru olsun, olmasın) sahip olmakla beraber, ayrıca çalıştığı sanat, meslek ve

hizmet kolunda bilgi, görgü ve ihtisasını değerlendiren hizmet, meslek ve sanat sahipleriyle bunların yanlarında çalışanlar ve geçimini sınırlı olarak kamyonculuk, otomobilcilik ve şoförlükle temin eden kimseler olarak tanımlanıyor. Aynı zamanda bu durumda işletmenin sahibi olan esnaf ya da sanatkâr, işçi değil işveren olarak konumlanıyor(TC. Resmî Gazete, 1991).

İş Kanunundaki istisnalarda ikinci koşul ise çalışan işçi sayısının üçü geçmemesidir. Bir esnaf, mikro işletme veya çok küçük ölçekli imalat iş yerleri esnaf ve sanatkâr ile birlikte 3 veya daha az işçi çalıştırdıkları takdirde İş Kanununda sayılan istisna hükümlerine tabi olmaktadır. Çalışan ücretli sayısının dört ya da daha fazla olması halinde iş yeri İş Kanunu hükümlerine tabi olacaktır(TC. Resmî Gazete, 2003).

İş yeri ölçeği ve ilgili kanun hükümlerinin uygulanıp uygulanmaması bakımından "üç kişi" kavramına işverenin de dâhil olduğunu savunan görüşler vardır. Yargıtay da bu görüştedir(Özoğul, 2007). Bu yaklaşıma göre ise çalışan sayısı kriterleri ne göre, işletmenin büyüklüğü işletme sahibi ve yanında çalıştırdığı en fazla iki kişi ile sınırlandırılarak tanımlanıyor. Böylece çalışma ilişkilerini düzenleyen iş kanunu ve muğlaklık gösteren maddelerinin yorumlarında KOBİ'lerin en geniş tabanını oluşturan mikro işletmeler tekrardan sınıflandırılıyor. Kanun ve yönetmeliklerde kesin ve net çizgilerle sınırları belirlenen kriterlere göre çok küçük ölçekli veya mikro ölçekli işletmeler olarak sınıflandırılan sayıca en büyük kümeyi oluşturan işletmelerin ilgili diğer kanunların yürütülmesinde de özgün kriterlerle yeniden alt kümeler şeklinde tasnif edildiği görülmektedir.

Bu yaklaşımın çarpıcı bir örneğine Yargıtay kararlarında rastlanmaktadır. Yargıtay tarafından bozulan bir davada "davalıya ait taksi iş yerinde davacı dışında Orhan ve Mustafa'nın da şoför olarak çalışıyor olması ticari taksi iş yerinde davalı dışında 3 kişi daha çalıştığını göstermektedir" gerekçesiyle taraflar arasında 1475 sayılı İş Kanununun 511-5 maddesi hükmünün uygulanamayacağına hükmediliyor. Yargıtay'ın bu yorumu ile davalı işyeri 3 çalışan ve işletme sahibi ile birlikte 4 çalışanlı bir işletme olarak 1475 sayılı İş Mahkemeleri kapsamında değerlendiriliyor(Özoğul, 2007).

Mikron Girişimler

Aynı açıdan konuya küresel boyutlarıyla bakıldığında benzer bir tablonun mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Sokak ekonomisinin ülkesel veya yerel rolüne ve önemine dair araştırma ve karşılaştırmaları küresel boyutlarıyla ele almak konunun daha açık bir şekilde anlaşılabilmesini sağlamaktadır. Küresel boyutlarda güncel verilerle dünya nüfusunun 7 milyar 600 milyon kişiden oluştuğu varsayılmaktadır. Dünya çalışma örgütünün (ILO) veya

diğer çeşitli uluslararası veri bankalarının rakamlarına göre küresel boyutlarıyla dünyada yaklaşık olarak dört buçuk milyar kişinin istihdam da olduğu varsayılmaktadır.

Bu dört buçuk milyarlık sayının bazı uluslararası kuruluşlarda 3 milyar 900 milyon, bazı uluslararası kuruluşların veri bankalarında 4,3 milyar, bazı kuruluşlarda ise dört buçuk milyar olarak verilmektedir. Ancak bu rakamların nasıl oluşturulduğuna bakıldığında ulusal istatistik kuruluşlarının yaklaşık olarak dünyada 221 ülkenin ulusal istatistiklerinin aritmetiksel toplamı olduğu anlaşılmaktadır.

Bu ulusal istatistik kuruluşlarının küresel kabul gören metotlarla tespit ettikleri çalışanlar sayısının toplamı olarak karşımıza dört buçuk milyarlık bir istihdam rakamı çıkmaktadır. Ancak gerek Türkiye İstatistik Kurumu'nun veri toplama teknikleri ve gerekse diğer ülkelerin veri toplama tekniklerine bakıldığında istihdamda bulunan kişi sayılarının kayıtlı ve kayıt dışı çalışanları da kapsadığı ifade edilmektedir. Türkiye'de güncel verilerle 28,5 milyon kişinin istihdamda olduğu TÜİK bültenlerinde açıklanmaktadır. Diğer yandan Sosyal Güvenlik Kurumu kapsamında kayıtlı çalışan sayısının 17,3 milyon olduğu görülmektedir(SGK, 2017). Buradan daha 10 milyon kişilik bir istihdamın kayıt dışında olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu kayıt dışındaki 10 milyon kişilik kümenin sokaktaki seyyar satıcıları, işportacıları ve benzeri işlerde çalışanları kapsayıp kapsamadığına dair açık veri bulunamamaktadır. Bu sosyal güvenlik kapsamı dışında üretim ve iktisadi yaşama aktif olarak katılanların daha çok MKOBİ kapsamındaki küçük işletmelerde çalışanları kapsadığı fikri benimsenmektedir(TÜİK, 2017).

Dolayısıyla Türkiye İstatistik Kurumu istatistiklerinde kayıtlı veya kayıtsız olarak görülen 28,5 milyon çalışanın sokakta çalıştığı tahmin edilen 6 milyon kişinin TÜİK verilerindeki 28,5 milyonun bir parçası olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır(Tepav, 2017). Türkiye Hane Halkı istihdam anketlerine yer alan veriler ve bilgiler dâhilinde en iyimser tahminle sokakta çalıştığı tahmin edilen 6 milyon kişinin bir kısmının 28 milyonun içinde bulunabileceği düşünülebilir. Ancak önemli bir kısmının bu 28 milyonluk istihdam sayısının dışında olduğu anlaşılmaktadır.

Sokak Ekonomisi Seyyar Satıcıların Organizasyonu

Küresel ölçekte de Türkiye örneğinde olduğu gibi Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerinin istatistiksel verilerinden ve araştırmalardan milyonlarla

ifade edilen sokak satıcılarının varlığı anlaşılmaktadır. Türkiye örneğinde olduğu gibi tüm dünya genelinde sokakta faaliyet gösteren küresel olarak mikro işletmeler kapsamında olması gereken milyonlarca seyyar satıcı ve işportacının yine aynı şekilde kayıtlara dâhil edilmediği anlaşılmaktadır. Ancak son 20 yılda sokak ekonomisi ve onun aktörleri işportacıların ve benzerinin küreselleşen dünyanın ayrılmaz, inkâr edilemez özgün bir parçası haline gelmiş olduğu konuya gösterilen yoğun ilgiden anlaşılmaktadır. Bu çerçevede başta Amerika ve Hindistan olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde sokakta sürdürülen faaliyetlerin de korunması ve teşvik edilmesi, hizmet ve ürün kalitesinin yükseltilmesi yönünde politikalar ve önlemlere dair çalışmalar görülmektedir. Bu sektörlerde faaliyet yürüten bireylerin eğitim ihtiyaçlarının giderilmesi, onların sosyal güvenlik sorunlarının çözülmesi yönünde çeşitli projelerin yürütülme olduğu anlaşılmaktadır. İyi uygulama örneklerinden bir olarak sokak ekonomisi faaliyetlerinin çok yaygın olduğu Hindistan'da 1 milyon civarında seyyar satıcıyı, işportacıyı, pazarcıyı ve bunların üyesi olduğu bine yakın meslek örgütünü, derneği ve sendikayı bünyesinde barındıran Ulusal Seyyar Satıcılar Konfederasyonunun (NASVİ) çalışmaları küresel bir örneğe dönüştürülebilir(nasvinet, 2017).

Sokak Ekonomisinin Sektörel Finansal Boyutu

Meslek örgütleri verilerinden, akademik araştırmalardan ve medyada yer alan verilerden yararlanarak düzenlenen tabloda yer alan verilerden Türkiye'de sokakta yürütülen faaliyetler kapsamında çalışan seyyar satıcı sayısı 6 milyon kişi olarak tahmin edilmektedir. Anket çalışmaları, yüz yüze görüşmeler ve medyada yer alan verilerin ortalaması ile günlük seyyar satıcı, pazarcı hasılatları yerine ve işine göre 10 TL ile bin TL arasında değişmektedir. Günlük kazanç ise 10-500 TL arasında değişmektedir(Ertuğrul & Serel, 2010). En düşük ortalamalardan hareket edildiğinde 6 milyon sokak satıcısının 50TL ortalama kazancı ile günlük 300 milyon TL civarında bir hacme ulaşılmaktadır. Bu yıllık 300 gün ortalama çalışılan gün üzerinden hesaplandığında yıllık 90 milyarlık bir kazancın elde edildiği düşünülmektedir.

Bu rakamlar sokak ekonomisinde yer alan çeşitli sektörler üzerinden hesaplandığında da benzer sonuçlara ulaşılmaktadır. Örneğin küresel boyutlarıyla da gündemde olan kâğıt toplayıcılığı sektöründe dahi yarım milyon kişinin istihdam olanağı bulunduğu tahmin edilmektedir. Kâğıt toplayıcı olarak sokakların en zorlu işlerinden sayılan sektör çalışanları günde 50TL üzerinden 25 milyon TL kazanç ile yıllık 7,5 milyarlık bir gelir

elde etmektedirler. Sosyal güvenlik maliyetleri ve vergilendirme politikaları açısından bakıldığında dikkate değer gelirler elde eden ve sayı olarak milyonlarla ifade edilen bir kümenin durumu büyük bir belirsizliğe mahkûm durumda bulunmaktadır.

SGK verilerine göre kayıtlı çalışan aktif sigortalı sayısının 20,5 milyonla sınırlı kaldığı ve pasif durumdaki emekli 11,7 milyon emekli ile birlikte 32,2 milyon kişi tarafından maliyeti karşılanan sosyal güvenlik sistemi aile üyeleri ile birlikte 66,9 milyon kişiyi kapsamaktadır. Yıllık elde edilen milyarlarca liralık gelirler ve sokaktaki aktif çalışan 6 milyonluk nüfusun yaşam zorlukları göz önünde bulundurulduğunda sorunun çözümünü de kendi içinde saklı olduğu kolaylıkla anlaşılmaktadır.

Tablo 1. Sokak Ekonomisi - Mikron Girişimler - Seyyar Satıcılar

Sokak Ekonomisi - Mikron Girişimler - Seyyar Satıcılar					
Türkiye Genel Toplamı ve Sektörel Örnekler					
Sokak Ekonomisi		Sayı/Kişi İşletme Girişim	Günlük HasılatCiro (TL)	Yıllık HasılatCiro (Milyar TL)	Yıllık Kazanç (Milyar TL)
Seyyar Satıcı - İşportacı vd.		6.000.000	200	360	7.200
1	Evden Yapılan İşler	700.000	50	10.5	0.630
2	Dilencilik	100.000	50	1.5	1.350
3	Kâğıt Toplayıcılığı	500.000	50	7.5	7.500
4	Diğer Sokak İşleri	4.700.000	200	282	5.640

Kaynak: Araştırmacı tarafından düzenlenmiştir.

Sokak ekonomisinin kendi özgünlüğüne uygun çözümlerin üretilebileceği gerek Türkiye’de gerekse çalışmalar kapsamında diğer ülkelerde yapılan çalışmalarda bizzat sokakta aktif olarak çalışanların da doğrudan mağdur oldukları güvencesizliğe karşı doğrudan katkı sunmaya hazır bulunuşlarının tespit edilmesi ile anlaşılmaktadır. Sokak çalışanlarının ve uygun devlet desteklerinin sağlanması ile çeşitli grupları kapsayan özgün sosyal güvenlik önlemlerine benzer önlemlerle seyyar satıcılar, işportacıları da kapsayacak bir sosyal ve sağlık güvencesi sisteminin uygulanabilirliği görülmektedir.

Küresel Sokağın Ekonomisi

Söz konusu kümeye toplumun, yasanın, yerel ve merkezi yürütmenin, seyyar veya mobil olmayan tüccarın, küçük esnafın yaklaşımının, bakışının, algısının negatif görünüşünün sorgulanması çalışmanın hareket noktasını oluşturmaktadır. Temel problem; işportacılık, seyyarlık, falcılık, dilencilik; toplum ve yönetim olarak olumlu algılanmamaktadır. Bu işlerle uğraşanlara küçümseyici veya kötü gözle bakıldığı algısı yaygındır. Sıklıkla bu işleri yapanların horlandıkları, aşağılandıkları, dışlandıkları görülmektedir. Bu sektörde çalışıyor olmak pek makbul bir faaliyet olarak görülmemektedir. Çalışma diğerlerinin yanında bu sanal durumun reel gerçeklikle örtüşmediğini göstermeyi de amaçlamaktadır. Bu küme ekonomik, sosyolojik, demografik ve politik bir bütün olarak realitede çok geniş kitleleri kapsamakta, çok büyük ticari hacimlere ulaşmaktadır. Buna karşın çok düşük yatırımlar ve maliyetlerle tüketicilerin gündelik yaşam ihtiyaçlarını yine çok ucuz koşullarda karşılanmasını olanaklı kılan bu kümenin olumlu ve faydalı yanlarının farkında olunmayışı temel problemi oluşturmaktadır (Ertuğrul & Serel, 2010). Temel problemin tanımında ve tespitinde söz konusu kümeye dair birçok yasal düzenleme getirerek durumun iyileştirilmesine yönelik az sayıdaki ülke ile “seyyarı, işportacısı ile barışık şehir” izlenimi sunan, olumluluk tablosu çizen kentler ve kasabalar ile bazı kentlerdeki dönemsel “yerel yönetim yaklaşımlarına” bağlı olumlu adımlar dikkate alınmaktadır (Aktaş, 2010). Sorunun zabıta, polisiye tedbirler veya yasaklarla çözümlenemediği ancak farklı olumlu yaklaşımlarla çözüme yaklaşılabileceği varsayımından hareket edilmektedir.

Küresel Gerçeklik ve Gölgedeki Girişimcilik

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Dünya Bankası (DB) gibi çeşitli uluslararası kuruluşların verilerine göre toplam 7,5 milyara yaklaşan dünya nüfusunun 4 milyarlık bir kısmının çalışmakta olduğu bilgisi yer almaktadır (wiego.org, 2016). Ülke istatistik kurumlarından aktarılan bilgilere dayandırılarak derlenip özetlenen bu tabloların zaman zaman gerçek sayılarla örtüşmediği durumlar da ortaya çıkmaktadır. Verilerdeki ve tahminlerdeki tutarsızlıklar ve çelişkili görünümün açıklığa kavuşturulması ihtiyacı sıklıkla ifade edilmektedir (Poon, 2015). Ulusal ve küresel ölçekli çalışmalarda, araştırmalarda ve uzman görüşlerinde, açıklamalarında son 30 yılda, önceleri bir milyar olarak tahmin edilen son yıllarda 2 milyarlık bir kitle olarak ifade edilen seyyar satıcılar, işportacılar vb. mobil girişimciler, resmi rakamlara göre çalışmakta olduğu varsayılan 4 milyarlık kitlenin yarısını oluşturmaktadırlar (Souffrant, 2016).

Resmi istatistikler doğru ise her iki çalışandan biri işportacılık yapmaktadır. Ancak istatistik daireleri ve uzmanları tarafından yapılan açıklamalar ise bu grupta bahsedilen faaliyetlerin “çalışma durumunda olan kişiler” kümesinin içinde çok az oranda kayıtlara geçmektedir. Örnek olarak; TÜİK 2012 verilerinde 451 bin kişinin işportacı ve seyyar satıcı olarak kaydedildiği yer almaktadır (Radikal, 2004). Ayrıntılı veriye de aylık bültenlerde ve meta veri tabanlarında ulaşamamaktadır. Ancak özel talep halinde veriler elde edilebilmektedir. Küresel olarak diğer ülke verileri içerisinde de ilgili inisiyatifler veya çeşitli mesleki ve sivil toplum kuruluşlarınca açıklanan rakamlarda ciddi farklılıklar olduğu görülmektedir. Yayınlanan resmi istatistiki tablolar, kişisel veya kurumsal araştırma sonuçları dikkatlice sorgulanarak incelendiğinde yüzde yüzlere, yüzde ellilere varan sapmaların olduğu kolayca görülmektedir. Ankara Ticaret Odası tarafından yaptırılan bir çalışmanın sonuç satırları arasında “Ankara’da çalışan her yedi kişiden birinin işportacılık yaptığı” tespit edildiği görülmektedir (Radikal, 2004).

Küresel Gerçeklik ve Mikron Girişimler

Sosyal güvenlik meselesi açısından yaklaşıldığında bu çalışma kapsamında veya çalışmanın devamında kullanılmak üzere Türkiye’den birçok ili kapsayan, Türkiye dışında Brezilya’dan Japonya’ya kadar çok çeşitli ülkelerde yerleşik yaşayan bireyler üzerinde yapılan anket çalışmasında iddia edilenlerin aksine sonuçlara ulaşılmaktadır. Sokak ekonomisinde aktif rol alan bireylerin bu faaliyetlerinin vergilendirilmesi, kayıt altına alınmasını şiddetle ret etmedikleri gibi kendilerine faydalı olacak şekilde kayıtlı olamaya sıcak baktıkları da anlaşılmaktadır.

Yüz yüze görüşmelerde ve anket çalışmalarında seyyar satıcıların, işportacıların, gezici esnafın %90’ına yakın bir kesiminin “eğer kendilerine özgün çözümlerin sunulmuş olması halinde günde ortalama 5 Türk lirası ile 10 Türk Lirası arasında bir miktarın gerek sosyal güvenlik sigortası kapsamında, hastalık halinde, iş göremezlik halinde kullanılmak üzere ödeyebileceğini açıkladıkları görülmektedir. Uzun vadede emeklilik olanağı, sunulması halinde emeklilik primi olarak da aynı miktarları ödeyebileceklerini belirttikleri görülmektedir.

Türkiye genelinde 6 milyonluk bir kümenin önemli bir oranda çocuk işçiliğini de içinde barındırması hesabıyla parafiskal önlemler ve tedbirler bakımından bu kümenin bireylerine özgün şartlarına uygun her türlü eğitsel sosyal kültürel teşvik ve desteğin çarpan etkisi ile toplumsal faydaya dönüşeceği anlaşılmaktadır.

Alanında uzman akademisyenler ve sigorta şirketi temsilcileriyle yapılan görüşmelerde mikro hastalık, mikro emeklilik sigortası gibi sigorta paketlerinin hazırlanıp sunulmasının olanaklı olduğu ifade edilmektedir. Sokak ekonomisi aktörlerinin söz konusu hizmetleri satın alabilecekleri ortak kabul görmektedir. Nasıl ki bireysel emeklilik sigortası (BES) uygulamalarında, çeşitli teşvik programları kapsamında yüzde 10-25 oranında bir devlet desteği söz konusu olabiliyorsa aynı şekilde sokak emekçilerinin, sokak çalışanlarının yararlanabileceği mikro ölçekli uygulamaların bir ihtiyaç olduğu görülmektedir. Kayıt dışında bulunan sektör çalışanlarının ve faaliyetlerinin kendi ihtiyaçlarının maliyetlerini devlet destekli cazip programlarla kendileri tarafından karşılanabileceği yapılan çalışmanın açık sonuçlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ekonomiyi, istihdamı, tasarrufu ve ihracatı teşvik maksadıyla uygulanan çeşitli vergi muafiyetleri, vergi kredileri, vergisel teşvik uygulamaları sokak ekonomisini de kapsayacak şekilde genişletilmelidir. Bu sektörde hiçbir devlet desteği almaksızın, hiçbir toplumsal maliyete sebep olmaksızın çok küçük sermayelerle, büyükriskler alınarak gerçekleştirilen mikro ölçekli girişimcilik faaliyetlerinin teşviki ve desteklenmeleri içerdiği geniş ölçekli toplumsal fayda gereği kaçınılmazdır.

Vergi kaçakçılığı, kaçırdıkları söylenen vergilerin hesaplanması vb. nedenlerle negatif faaliyetler olarak görülmeleri yerine bu tür faaliyetlerin vergisel teşvikler, vergi kredileri gibi uygulamalarla teşvik edilmesinin desteklenmesi hem mevcut istihdamı sürekli kılacak ve bu sektörde üretkenliği karlılığı arttıracaktır. Sağlanabilecek bu pozitif koşullarında etkisiyle daha farklı, daha yeni, daha yaratıcı, daha modern istihdam olanaklarının da doğmasına vesile olabileceği görülmektedir. Dolayısıyla sektörün devlete ve topluma vergi kaybına neden olan faaliyetler bütün olarak görülmesi yerine toplam toplumsal fayda üretimi bakımından kaybının söz konusu olduğu iddia edilen vergi miktarından çok daha fazlasını rahatlıkla sağlayabileceği anlaşılmaktadır. Bu varsayımdan hareket ile sokak girişimlerinin, faaliyetlerin vergisel teşvikler ile özendirilmesi, ödüllendirilmesi yaklaşımının kabul ve destek görmesi çalışmanın en önemli çıktısını oluşturmaktadır.

Sonuç

Dünya ortalamasına bakınca çalışan her iki kişiden birinin işportacı olduğunun anlaşılması gereği ortaya çıkmaktadır. Dünya genelinde her iki çalışandan biri işportacıyken Ankara'da neden sadece yedi çalışandan birinin işportacılık yaptığının cevabının bulunması gerekmektedir.

Söz konusu küme kapsamında çocuk işçiliğinin önemli ölçüde yaygın olduğu bilinmektedir. Bu sebeple de küresel olarak 7,5 milyarlık dünya nüfusunun çocuk çalışanlarla birlikte “çalışma çağında” olduğu varsayılabilecek olan 6 milyarlık kısmında, her üç kişiden birinin veya çalışmakta olan her iki kişiden birinin işportacı olması gerektiği gibi inanılması kuşkulu gelen ancak matematiksel olarak mantıklı görünen bir sonuca ulaşılmaktadır.

Bu bulgular ve veriler Türkiye özgülünde 6 milyon, küresel olarak ise 2 milyar olarak tahmin edilen bu sosyoekonomik aktif üretken topluluğun toluma, devlete ve diğer kurumlara yük olmaksızın yarattıkları fırsat maliyelerini kayıtdışı veya kayıtlılık kriterlerine bağımlı kalmaksızın fiskal, parafiskal tedbir ve desteklerle ve çeşitli teşviklerle negatif dışsallıktan pozitif tasarrufa, yatırıma ve daha kaliteli lokal-ekolojik üretime dönüştürmenin mümkün olduğu görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, O. (2010, Eylül 06). Türkiye'de 4 Milyona Yakın İşportacı Var. *haberler.com*. Haziran 24, 2017 tarihinde <https://www.haberler.com> adresinden alındı
- Aytaç, Ö., & İlhan, S. (2008). *Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif*. Kayseri: Selçuk Üniversitesi. Mayıs 10, 2013 tarihinde www.sosyalbil.selcuk.edu.tr adresinden alındı
- Balcı, Y. (1996, Mayıs 1). Geçmişten Geleceğe Çalışma İlişkileri. (a. A. Özsağır, Dü.) *Çerçeve Dergisi*, 5(17), 82. Aralık 10, 2017 tarihinde <http://www.emu.edu.tr> adresinden alındı
- Ertuğrul, C., & Serel, H. (2010, Haziran). Türkiye’de Kayıt Dışı Bir Sektör: Seyyar Satıcılık Ve İşportacılık. *Mevzuat Dergisi*, 1-7. Haziran 20, 2017 tarihinde <http://www.mevzuatdergisi.com> adresinden alındı
- EU European Commission. (2005). *User Guide to the SME Definition* (2005 b.). Brüssel, Belgen: European Union. doi:10.2873/782201
- Johnson, M. (1996). *Gelecek Binyılda Yönetim* (1996 b.). (S. Gül, Çev.) İstanbul: Sabah Kitapları. Aralık 12, 2017 tarihinde <http://www.emu.edu.tr> adresinden alındı

Kırım, A. (2010). *Yeni Girişimciliği Teşvik Etmeliyiz*. Türkiye Gazetesi. Ocak 12, 2010 tarihinde <http://www.turkiyegazetesi.com> adresinden alındı

Launch, G. (2014, July). *Global Street Market in Your Pocket*. Ekim 29, 2017 tarihinde gust.com/companies/vendedy-corporation: <https://gust.com> adresinden alındı

nasvinet. (2017, Kasım 10). *streetnet.org.za*. Kasım 20, 2017 tarihinde [nasvinet.org](http://www.nasvinet.org): <http://www.nasvinet.org> adresinden alındı

Neuwirth, R. (2012, November 13). *Stealth of Nations, The Global Rise of the Informal Economy* (1 b.). (a. L. Poon, Dü.) Amazon. Haziran 10, 2017 tarihinde citylab.com: <https://www.citylab.com> adresinden alındı

Özoğul, E. (2007, Temmuz 24). *turkhukuksitesi*. Aralık 11, 2017 tarihinde [turkhukuksitesi](http://www.turkhukuksitesi.com): <http://www.turkhukuksitesi.com> adresinden alındı

Özsağır, A. (2002, Januar 3). *www.emu.edu.tr/smeconf*. Kasım 29, 2017 tarihinde Arif Özsağır, 21. Yüzyıl işletmeleri: Küçük ve orta boy işletmeler (KOBİ'ler), SME Conference, E.M.U., Turkish Republic of Northern Cyprus, Famagusto, 3-4 Januar 2002.: <http://www.emu.edu.tr> adresinden alındı

Parlak, B. (2004). *Yükselen Trend: Girişimcilik*. tchayat Dergisi. Mayıs 12, 2010 tarihinde <http://www.tchayat.org> adresinden alındı

Radikal. (2004, Mayıs 24). *İşportada ciro 50 katrilyon*. *Radikal*, s. 2. Ağustos 10, 2017 tarihinde <http://www.radikal.com.tr> adresinden alındı

SGK. (2017, Kasım 27). *sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/calisan*. Kasım 27, 2017 tarihinde [sgk.gov.tr](http://www.sgk.gov.tr): <http://www.sgk.gov.tr> adresinden alındı

Singh, A. (2016, April 6). *empowering-indias-street-vendors-as-entrepreneurs*. (F. D. aktaran Lazaro, Düzenleyen) Aralık 15, 2017 tarihinde pbs.org/newshour: <https://www.pbs.org> adresinden alındı

Sirkeci, O. (2013). *Kobilere Yeni Yaklaşım Mikro Girişimlerde Finansal Teşvikler*. İstanbul: Gündoğan Yayınevi.

Souffrant, C. (2015). *Street Smarts pay off in Business*. Ekim 15, 2017 tarihinde hult.edu/news: <http://www.hult.edu> adresinden alındı

Souffrant, C. (2016). *Connect.Reflect.Act*. Haziran 15, 2017 tarihinde European Union Agency for Fundamental Rights: <http://fra.europa.eu/en> adresinden alındı

T.C. Resmi Gazete. (2005). *Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik*. Ankara: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı. April 30, 2017 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr> adresinden alındı

TC. Resmî Gazete. (1991, Mayıs 17). *507 Sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu*. Kasım 17, 2017 tarihinde <http://www.turkhukuksitesi.com> adresinden alındı

TC. Resmî Gazete. (2003, Haziran 10). *İş Kanunu. (25134)*. Ankara. 12 17, 2017 tarihinde <http://www.mevzuat.gov.tr> adresinden alındı

Tepav. (2017, Kasım 27). *www.tepav.org.tr*. Kasım 26, 2017 tarihinde [tepav.org.tr](http://www.tepav.org.tr): <http://www.tepav.org.tr> adresinden alındı

TÜİK. (2017, Kasım 15). *www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri*. Kasım 26, 2017 tarihinde [tuik.gov.tr](http://www.tuik.gov.tr): <http://www.tuik.gov.tr> adresinden alındı

wiego.org. (2016). *www.wiego.org*. Haziran 15, 2017 tarihinde www.wiego.org: <http://www.wiego.org> adresinden alındı

Ek1. Anket

ANKET

Seyyar Satıcılar ve Sokak Ekonomisi Sokakların Gölgesindeki Küresel Gerçeklik

Küresel Sokak Ekonomisi -Seyyar Satıcılar - İşportacılar - MİKRO İŞLETMELER konulu bir araştırma projesi yürütülmektedir. Bu çalışmada derlenen verilerin analizi, elde edilen bulgular, tespit edilen problemler, ulaşılan sonuçlar ve geliştirilecek öneriler ile Türkiye'nin sokaklarına daha güzel bir görünüm ve daha nitelikli sokak ticareti olanaklarının kazandırılması amaçlanmaktadır. Sokakların daha yaşanabilir yerler olması için size yöneltilen soruları doğru ve eksiksiz cevaplandığınız ve katkılarınız için teşekkürler.

Bu çalışmada Global mikro sokak ekonomisine yeni yaklaşım ile dışlanmayan, hor görülmeyen sokak çalışanları ve girişimcileriyle onların hak ettikleri değerli hizmetlerin farkındalığının sağlanması temelinde sokakta sürdürülen ekonomik faaliyetlerin, mikro sokak girişimlerinin multidisipliner analizi ile sokakların barışı ile global barışa katkı sunulması amaçlanmaktadır.

Yrd. Doç. Dr. Eren ŞENOL

Yrd. Doç. Dr. Osman SİRKECİ

Giresun Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi

Giresun Üniversitesi
Sivil Havacılık Yüksekokulu

1. Sektörel durum - Satılan Ürün ve Hizmetler

- o Ayakkabı boyacılığı ve tamirciliği
- o Bağ, Bahçe Ürünleri, çeşitli otlar, bitkisel ürünler, konserve, turşu
- o Balıkçılık ve Deniz ürünleri
- o Dayanıklı Tüketim ürünler, elektronik eşya, cep telefonu, çakmak, kemer,
- o Dilenci
- o Dondurmacı
- o Ekmek, Yufka, Makarna, Gözleme, Yemek, Tost, Sandviç, Pilav, Ciğerci
- o El sanatları, dantel, dokuma, örgü, ahşap, hediyelik vb.
- o Falcı
- o Gündelikçi ve diğer hizmetler
- o Hayvansal Ürünler, peynir, süt, yoğurt, bal vb.
- o Kestane Kebap, kaynamış kestaneci
- o Meyveler
- o Mısır, kaynamış, közlenmiş
- o Pamuk Helvacı - Tatlıcı - Tulumba - Şambali
- o Piyango, bilet vb. satışları
- o Su ve diğer İçecekler
- o Simitçi - Gevrekçi - Lahmacuncu
- o Sokak Performansları Müzik, gösteri, resim, foto vb
- o Sigara ve tütün vb
- o Taşımacılık, Hamallık, dolmuş kahyalığı
- o Tekstil Ürünleri, çorap vb.
- o Diğer sokak etkinlikleri (Ayrıca Not ediniz)

2. Kullanılan Araçlar

- o Tekerlekli el arabası
- o Pedallı araba - Bisiklet
- o Sepet, Sele, çuval, torba, sırt çantası, heybe, elde taşınan tabla veya tepsi
- o Elden satış
- o Sabit tezgah
- o Tüplü tezgah
- o Semaver vb.

- o Motorlu araç, motosiklet, minibüs, kamyonet, otomobil
- o Diğer

3. Ürün satışı yapılan yer?
4. Bu yeri tercih sebebiniz nedir?
5. Seyyar satıcının bulunduğu, sokak, cadde, meydan adı ve No?
6. Yaşı
7. Cinsiyet
8. Doğum yeri - İl
9. Doğum yeri - İlçe
10. Medeni hali
11. Bakmakla yükümlü olduğu kişi sayısı?
12. Kirada mı oturuyor?
13. Mülkiyet; ev, arsa, tarla, araba, nakit tasarruf? (isteğe bağlı)
14. Eğitim durumu
15. Esas işi
16. Var ise asıl mesleği?
17. Annesinin Mesleği
18. Babasının mesleği
19. Seyyar Satıcılık Yan işiniz mi?
20. Kendi işiniz mi? Ücretli - Gündelikçi Aylıkçı mısınız?
21. Kaç yıldır bu işi yapıyorsunuz?
22. Neden bu işi tercih ettiniz?
23. Sağlık hastalık, işsizlik sigortanız var mı?
24. Kötü havalarda, hastalık halinde çalışmadığınız günlerde küçük bir işsizlik maaşı alabileceğiniz olsanız, günlük kaç lira ödeyebilirdiniz?
25. Emekli değil ise emeklilik primi ödüyor mu?
26. Devlet veya Özelden Emeklilik hakkı verilecek olsa günlük kaç lira ödeyebilirsiniz?
27. Sosyal medya kullanıyor musunuz?
28. İnternet, Web üzerinden ürün tanıtımınızı yapmak ister misiniz?
29. Adınız ve Soyadınız (isteğe bağlı)
30. Cep telefonu (isteğe bağlı)
31. Mail adresi (isteğe bağlı)
32. Gmail, Facebook, WhatsApp vd. gruba ekleyiniz. (isteğe bağlı)
33. Bu işinizle ilgili vergi ödüyor musunuz?
34. Muhasebe tutuyor musunuz?

35. Basit bir sözlü veya yazılı muhasebe programı olsa kullanır mısınız?
36. Lisans Belgesi veya İşyeri Belgesi var mı?
37. Sağlık, temizlik gibi sorunlar var mı? Evet, ise Neler?
38. Çalışılan günler
39. En çok İş Yapılan Saatler
40. Ne kadar Yatırım sermayeniz var? Arabanız, aracınızın, tezgâh, tabla vb. maliyeti kaç liradır?
41. Günlük işletme - mal alırken ödenen sermaye kaç liradır?
42. Günlük diğer giderler, Tüp, poşet, ambalaj, yer kirası vb.
43. Aylık giderler (günlük olarak bilinmeyenler)
44. Günlük Kazancı
45. Karlılık Oranı - Kar Marjı?
46. Aylık Kazancınız
47. Satılan Mal/ Ürün Satış Birim Fiyatı?
48. Satılan ürünün menşei/kaynağı/üretildiği yer
49. Günde Kaç saat çalışıyorsunuz?
50. Yılın Hangi Aylarında çalışıyorsunuz?
51. Müşterilerinin yaşları
52. Müşterinin Cinsiyeti
53. Müşterinin Mesleki durumu
54. Bu işinizi çocuklarınıza bırakmak ve tavsiye etmek ister misiniz?
55. Bu işi başkalarına, iş bulamayan gençlere tavsiye eder misiniz?
56. En önemli Sorunlarınız Nelerdir?
57. Talepleriniz-Yönetimden beklentileriniz nelerdir?
58. Üniversitenin bu çalışmasından memnun musunuz?
59. Zabitanın davranışları sizce nasıl? (ilinizde)
60. Seyyar Satıcılar Derneği - Birliği-Sendikası Kurulsa faydası olur mu?
61. Seyyar Satıcılar Derneği-Birliği-Sendikasına üye olur musunuz?
62. Anketörlerin görüş, yorum ve bulguları?